

arallegim

L'embriuix del poeta

Jordi Jové

VÍCTOR
OBIOLS

Sense fer soroll, amb peu editorial datat a desembre del 2013, ha aparegut un dels llibres més impactants de poesia catalana de principis del segle XXI. Inserir-lo en la tradició romàntica d'un Nerval, en l'expressionista d'un Trakl o en l'òrfica d'un Celan no és dir gran cosa (tot i el gruix de l'asseveració), perquè l'autèntica poesia transcendeix sempre les filiacions i classificacions, inevitables d'altra banda. I en la veu de Jové hi ha alguna cosa de terral i ferma i prenyada de presagis, ponent i greu, genuïnament personal i intransferible que, tot i poder-lo encabir en determinades tradicions, no deixa de dur una empremta singular, única en la nostra literatura. Intransferible, dèiem, i, amb tot, la transferència s'esdevé, i actua sobre nosaltres, amb un calfred sobtat, com el que es produeix sempre davant de qualsevol obra d'art autèntica.

Els dimonis de la por

El 27 de maig passat Lleida el va homenatjar com es mereixia. L'aura del poeta suïcida és massa definitiva per obviar-la. Com és inevitable llegir des del coneixement del final una obra que es va filant sobre una angoixa sublimada per l'esdevenir temporal, amb l'ombra massa gràvida de l'ominosa possibilitat de posar fi a l'existència. La sublimació per via del llenguatge poètic es converteix en taula de salvació, perquè els dimonis de la por, i sobretot els de la melancolia, o diguem-ne ara depressió, poden ser conjurats, però només temporalment per a qui, com Gabriel Ferrater, "sent la persecució dels llops esgarronant". Cal agrair l'esforç que han fet els poetes Jaume Pont i Pere

MANUEL REY CASCALES. ARXIU MUNICIPAL DE LLEIDA

LES HORES
OBLIDADES.
POESIA
1983-2003
JORDI JOVÉ
PAGÈS EDITORS
166 PÀG./14€

Rovira, col·legues a la Universitat de Lleida de Jordi Jové, i sobretot amics, per aplegar l'obra, que consta dels dos llibres publicats en vida, *1983* (1986) i *Terra incògnita* (1994) i els poemes d'una *plquette* de la sèrie *Quaderns de Mahalta* (2005), més un llibre inèdit, *Les hores oblidades*, sense data, i una selecció de poemes inèdits, també sense datar. S'ha presentat en el desè aniversari de la mort del poeta.

En la introducció els antòlegs parlen, encertadament, d'aquesta "paraula que camina al caire de l'abisme", i el situen en la nissaga de Friedrich Hölderlin. Si el poeta alemany es preguntava en el seu dia "Per a què poetes en temps de misèria?", Jové ho fa des de l'era postmoderna i el seu desencís. Apel·len a "la crisi del subjecte i del seu llenguatge, el fracàs dels grans relats de la història i la moral, la consciència de la pèrdua de les emocions i la representació d'un somni, en fi, que resta escampat pels versos d'aquest volum com una vella porcellana esmicolada". No hi ha dubte que Jové sentia profundament que el poeta tenia una manera d'entendre i de viure la vida diferent de la resta, i que el joc, com diu Riba, era a tot o res. No pas per situar-se en torres de vori, sinó en túnels de carbó, en una expedició massa perillosa, especialment quan s'esvaeix del tot la fe en la possibilitat de descoberta del diamant. Per això, perquè ens esborrona saber que va desistir de la troballa del diamant, el podem llegir ara amb tot el pes de la premonició que trobem en els versos. Una consignació a voltes urgent, a voltes visionària, però passada pel sedàs de molt de bagatge literari.

La seva potència expressiva augmenta cada dia que passa. Com una inscripció votiva que sap que no obtindrà resposta, paraula gràvida d'averanys, de conjurs, de notes amagades al calaix de baix, pistes, rastres de bellesa fugaç, desesperada. El presentiment plana damunt d'aquestes pàgines en una formalització perfecta d'imatges finalistes, de símbols que tremolen i fan tremolar, d'enigmes fugissers i escàpols, amb una poderosa voluntat de deixar inscrit el desfici. ♦

Fruïdor de plaers efímers

JOAN
GARÍ

"Yo era todavía un adolescente muy puro cuando Vicentico Bola me llevó a la capital a que me desvirgaran". Durant molts anys vaig conservar en la memòria aquesta frase inicial de *Tranvía a la Malvarrosa*. Com sol passar amb les novel·les suggerents i poderoses, la primera frase resultava inoblidable i perfectament intrigant (com en *Anna Karènia*, de Tolstoi, en la *Recherche* de Proust o en *Cien años de soledad*, de García Márquez). El llibre de Manuel Vicent podia situar-se sense empal·lidir a l'ombra de la gran literatura de tots els temps però a més, en aquell moment –corria l'any del Senyor 1994–, va resultar un autèntic espill on un escriptor *in pectore* com era jo podia comprovar que era possible fer literatura de l'entorn més pròxim, de l'hàbitat prosaicament habitual. Vicent, a més, ha aportat a la

literatura espanyola una prosa sensual i perfumada, una escriptura amb tots els porus oberts.

És el cas que *Tranvía a la Malvarrosa* ha fet vint anys i l'editorial Alfaguara l'ha reeditat per commemorar-ho. Era el primer títol d'un seguit de proses amb què Manuel Vicent ens explicaria la seua vida, de la infància a la Vilavella (la Plana) a l'etapa d'estudiant a la València dels anys 50, del Madrid del franquisme a l'esplendor equívoca de la Transició. Un dels motius destacats d'aquest relat d'iniciació és el personatge de Vicentico Bola, un vividor, un gran farsant, una humanitat excessiva de 130 quilos en corpena que feia el paper, a la Vilavella dels primers anys 50, del mestre iniciador en els plaers del món per a tota mena de novicis incauts.

Un d'aquests neòfits era el jove Manuel, de família rica, educat en la severitat de l'única religió verdadera, destinat per un pare intransigent a la vida eclesial... i conduït per Bo-

la un diumenge d'agost, després de passar el matí a la platja de Borriana, als puticlubs de més anomenada de Castelló de la Plana. Tota la primera part de la novel·la és una recreació ricament sensorial d'aquell episodi trasbalsador. El narrador va eixir de casa la Pilar amb la virginitat intacta, però alguna cosa s'havia trencat al seu interior. Encara era l'adolescent torturat per les amenaces infernals dels predicadors i, tanmateix, la idea de Déu havia començat a desprendre's del seu cervell com s'amolla una xalupa amarrada aparentment amb solidesa a un gran iot.

L'encant de les vedets

Serà després, durant la seua etapa a València com a estudiant de dret, que la plena voluptuositat dels sentits esborrarà definitivament els fantasmes clericals. Les verdures obscenament arrengrades a les parades del Mercat Central i les putetes del barri del Carme –també exposades com estranyes fruites– li

TRANVÍA A LA
MALVARROSA
MANUEL VICENT
ALFAGUARA
224 PÀG./17,50€

revelen un món on el delit pot ben bé substituir l'expiació. Llavors s'hi opera el gran canvi: "Yo no quería ser un portador de valores eternos sino un gozador de placeres efímeros".

La València de llavors era una ciutat somnolenta i pobletana, commoguda per algun assassinat passional i per la gran riuada del Túria el 1957 (els rius i les dones són sempre els autors dels crims més cruels). En certes tertúlies semiclandestines, tipus encara morigeradament inquietants com Vicent Ventura o Joan Fuster criticaven obertament la dictadura i esbossaven teories per a les quals encara no era hora. Però el jove Manuel només s'interessa per certes vedets de carnalitat generosa, mentre la vida segueix el seu curs: un dia perdrà definitivament la virginitat a mans d'una prostituta (com, si no?) i un altre dia s'assabentarà de la mort de Vicentico Bola en un accident de trànsit. El temps de joventut s'esgota i el relat d'iniciació, indefectiblement, ha de cloure's. ♦